
Konflikt generací – mladí proti starým?

Martin POTŮČEK

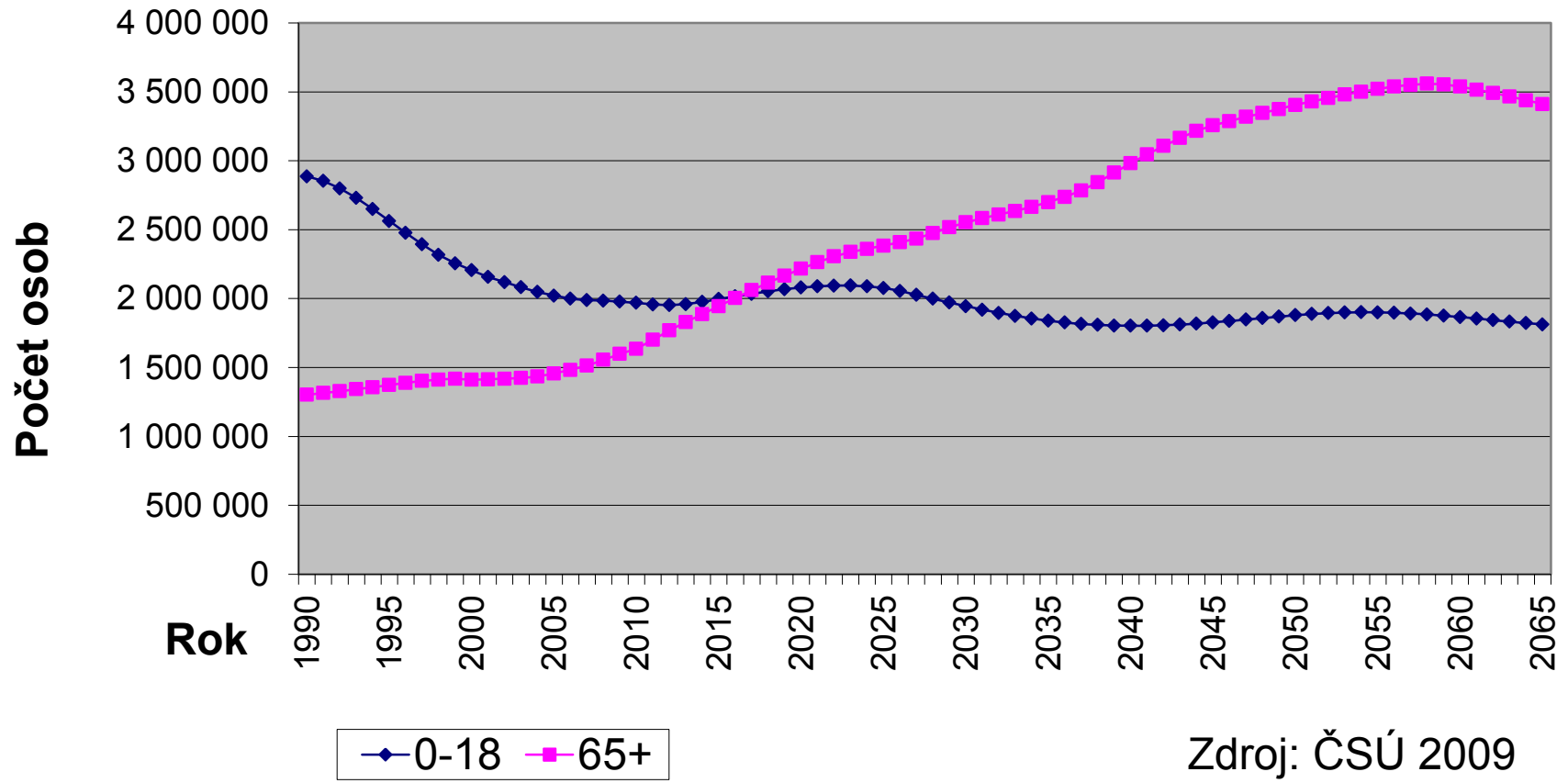
Předseda odborné komise pro důchodovou reformu
Vedoucí Centra pro sociální a ekonomické strategie
Fakulta sociálních věd Univerzity Karlovy Praha

Vystoupení na konferenci Rady seniorů České republiky
KVALITA ŽIVOTA ČESKÝCH SENIORŮ
Praha, 2. října 2014

Vývoj počtu osob ve věku 0-18 a 65 a více let, 1990 – 2065, ČR

Jak se mění společnost - a my s ní

ŽIVOTNÍ STYL:

- ▶ Oslabování rodinných vazeb (rozvody, singles...)
- ▶ Individualizace životních stylů
- ▶ Konzumerismus
- ▶ Prezentismus

PŘECHOD K TRŽNÍ EKONOMICE :

SENIORŮ: důchody loni v průměru na úrovni 42 % hrubé mzdy (pokles oproti roku 1990 o 10 %), ztížená zaměstnatelnost, rostoucí náklady na zdravotní péči, omezování veřejných služeb

MLADÍ: vysoké náklady na samotném začátku životní dráhy – vzdělávání, bydlení, náklady péče o potomky, problémy s pracovním uplatněním (tzv. prekérní džoby), tlak na starobní připojištění

RYCHLOST SPOLEČENSKÝCH A EKONOMICKÝCH ZMĚN VEDE K ODDĚLOVÁNÍ A ODCIZOVÁNÍ SVĚTŮ RŮZNÝCH GENERACÍ

„AGEISMUS“, „ANTIGERONTISMUS“

„DĚDEČEK A BABIČKA UJÍDAJÍ Z CHLEBÍČKA“

Videoklip Marthy Issové a Jiřího Mádlů z dubna 2010

PŘEMLUV BÁBU! A TAKY PŘEMLUV DĚDU!

▶ <http://www.youtube.com/watch?v=MLfFhdcXJhA>

Tomáš Pecina: *Staří jsou předmětem pohrdání, protože "neuměli vydělat", mladým často "nic nezanechali" a vedle toho vyžadují domněle nezasloužené výhody mezigenerační solidarity; dochází k jevu, který nemá v normálně strukturované demokratické společnosti obdoby, totiž k tomu, že místo sociální volby nastupuje volba generační.*

**Čtvrtina mladých Čechů si myslí, že staří lidé jsou přítěží společnosti.
TO SNIŽUJE ŽIVOTNÍ POHODU A OHROŽUJE KVALITU ŽIVOTA
ČESKÝCH SENIORŮ - PSYCHOLOGICKY I SOCIÁLNĚ**

Jak jsme na tom s důchody?

- ▶ V Česku máme průběžný systém povinného sociálního pojištění. Ti, kteří jsou v produktivním věku, platí svými příspěvky na důchody stávajícím penzistům. Až se v důchodu ocitnou sami, očekávají, že jim budou na důchody platit ti, kteří v mezidobí dospějí a budou vydělávat. Tohle očekávání se ale nemusí naplnit – právě proto, že poměr těch, kteří do systému platí, a těch, kteří z něj své penze pobírají, se stále zmenšuje (jak jsme si ukázali hned na začátku).
Stárnutí populace by se ještě dalo zvládat zvyšováním počtu let, které musí člověk odpracovat, aby měl na důchod nárok, a také věkové hranice odchodu do důchodu. To se u nás i děje.
Jak si ale poradit s tím, že se rodí stále méně dětí?
-

Jak jsme na tom s důchody?

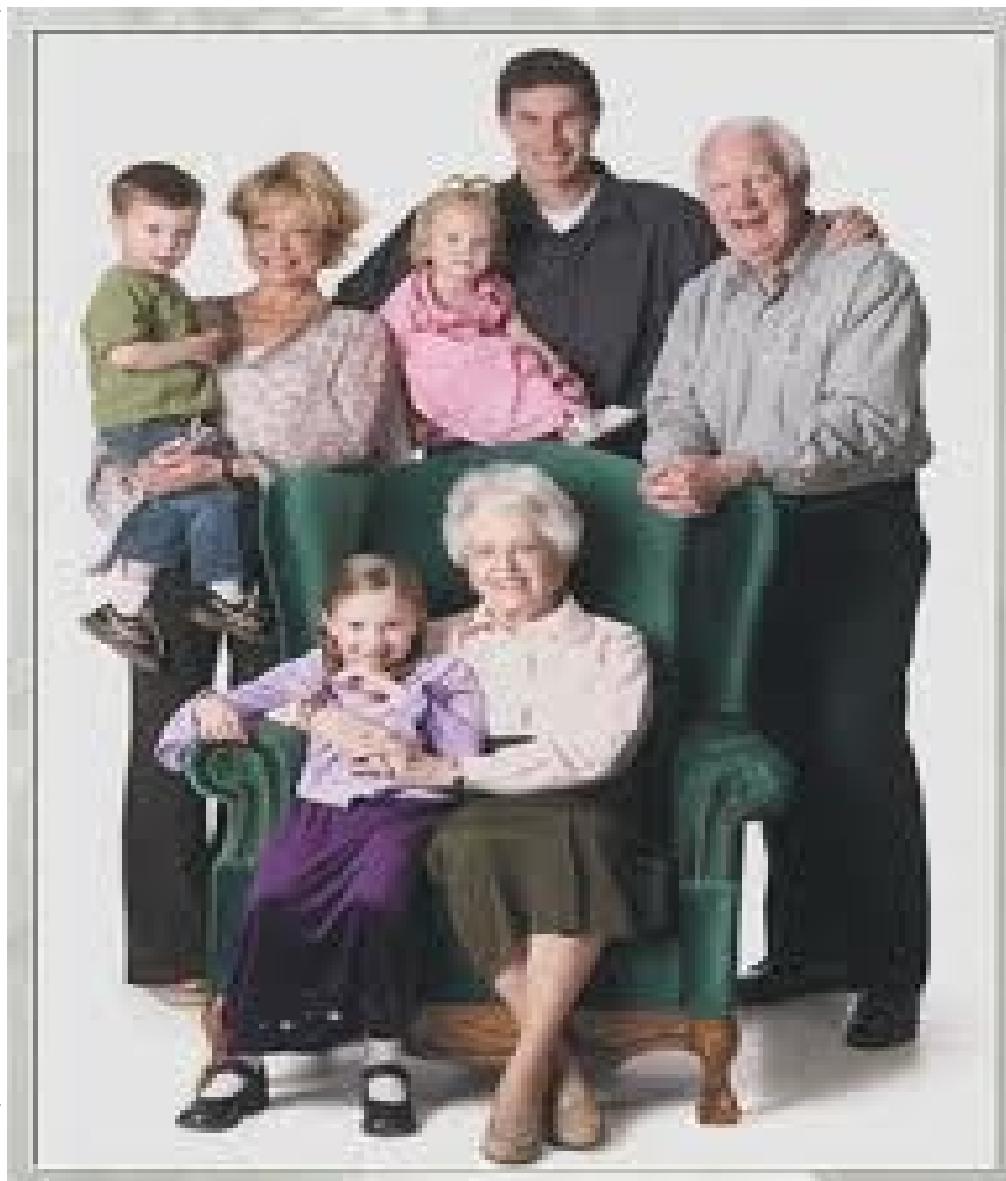

Náš důchodový systém zvýhodňuje bezdětné. **Paní Červená** vychovala dvě děti, **paní Zelená** děti neměla. Obě odešly do důchodu v době, kdy **děti paní Červené** začaly vydělávat a tedy i přispívat do průběžného důchodového systému. Jejich příspěvek se tedy rozdělí mezi **paní Červenou** a **paní Zelenou**, i když **paní Zelená** se na jejich výchově vůbec nepodílela. **Paní Červená** ale musela navíc vynaložit na výchovu svých dvou dětí přibližně šest miliónů korun, které mohla **paní Zelená** naopak investovat do zajištění svého stáří – nákupem bytu či jiné nemovitosti, penzijním připojištěním, nebo si je jednoduše uspořila. **Paní Červenou** starost o její děti omezovala v dalším vzdělávání a pracovním uplatnění, poněvadž méně vydělávala, bude mít i nižší důchod...

Funguje mezigenerační solidarita?

Pozitivní návrhy?

- ▶ **Reforma důchodového systému**, která jej učiní štedřejším a spravedlivějším. Zatímco v Evropě na důchody plyne 12 % HDP, u nás kolem 10 %. **Nyní se příslušnými návrhy zabývá naše odborná komise pro důchodovou reformu;**
  - ▶ **Masivnější podpora rodinám**, včetně rodin s nezaopatřenými dětmi (předškolní zařízení, rodinné dávky, služby...);
  - ▶ **Podpora terénních sociálních služeb**, které pomohou pracujícím dětem v péči o jejich stárnoucí rodiče v domácím prostředí;
  - ▶ **Spojování sociálních zařízení**, kde mohou senioři pomáhat při výchově dětí (například domovy pro seniory v blízkosti jeslí a mateřských školek);
  - ▶ **Výchova ke vzájemnosti a rodinné i mezigenerační solidaritě:**
v rodinách, ve školách, v zájmových sdruženích, v kostele.
- ▶ **Nějaké další nápady?**

A co naše vlády?

Co bylo možné očekávat od minulé vlády, která ve svém programovém prohlášení napsala, že „*jen podnikatelský sektor je tvůrcem bohatství společnosti, ne stát*“? A sázela na to, že individuální sebezájem přinese bohatství a prosperitu všem? Od ní jsme se dočkali spíše toho, že stavěla bariéry mezi ekonomicky aktivními a nezaměstnanými, zdravými a handicapovanými, podnikateli a zaměstnanci.

A také mezi mladými a seniory. S tím, že to jsou právě ekonomicky neaktivní, co „*ujídají z chlebička*“

vydělávajícím... Současná vláda zatím splnila část svého závazku. Ustavila **Odbornou komisi pro důchodovou reformu**, na jejíž práci se podílí i zástupce důchodců, předseda Rady seniorů pan Zdeněk Pernes. Ve svém programovém prohlášení se ale zavázala ustavit i **Odbornou komisi pro rodinu**. Na tu zatím stále čekáme.

Děkuji za pozornost a těším se na diskusi!

Prof. Martin Potůček

www.duchodova-komise.cz

www.martinpotucek.cz
